Selvitys kunta ja hyvinvointijaostolle

Kunta- ja hyvinvointijaosta pyysi kuulemisessa torstaina 19.10.2023 hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (HE4172023) ja valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024-2027 (VNS 1/2023 vp) kirjallista selvitystä työttömyysetuuksien rahoitusvastuun siirtämisen vaikutuksista kuntien talouteen.

Alla täydennettynä sosiaali- ja terveysministeriön 19.10.2023 vastaukseen työttömyysturvaetuuksien rahoitusvastuuta koskevaan kysymykseen.

Kuntien rahoitusvastuu työttömyysturvaetuuksista ja suhdanne

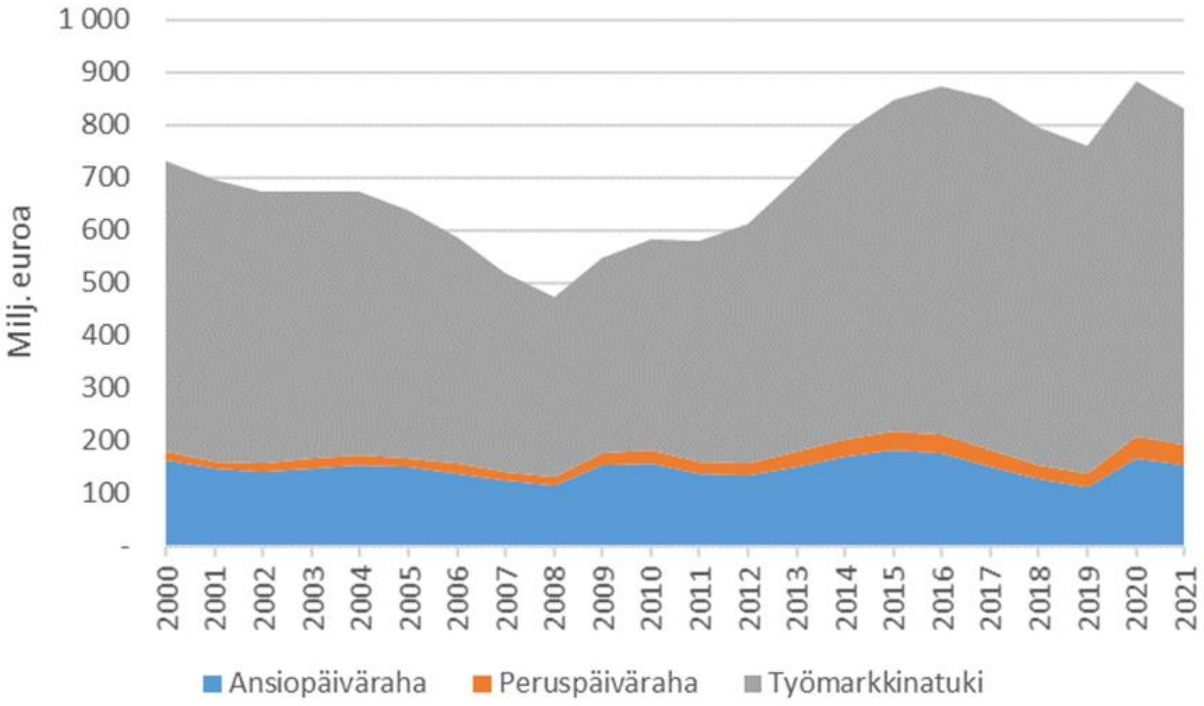
Sosiaali- ja terveysministeriössä on tehty karkealla tasolla tarkastelu, jossa on verrattu 2018->2019 työttömyysasteen muutosta kunkin etuuden saajamääriin ja siitä johdettu muutos, joka kussakin etuudessa tapahtuisi, jos työttömyysaste muuttuisi yhdellä prosenttiyksiköllä. Tarkastelua voi pitää lähinnä suuntaa ja suuruusluokkaa kuvaavana tarkasteluna siitä, mikä olisi 1 %-yks työttömyysasteen muutos kuntien työttömyysetuusmenojen rahoitusvastuuseen työttömyysturvan rahoitusuudisuksen jälkeen. Yhden prosenttiyksikön muutos työttömyysturvassa vaikuttaisi kuntien rahoitusvastuuseen näin arvioituna noin 40 miljoonalla eurolla.

Todellisuudessa kuntaosuudet eivät tietenkään muutu suoraan saajamäärien muutosten mukaan kuten tässä arviossa on oletettu. Käytännössä vaikutus poikkeaa tästä karkeasta laskentatavasta, koska kuntien rahoitusosuus on riippuvainen päivien kertymästä. Esimerkiksi mikäli on kyse lyhyestä taantumasta, vaikutus on todennäköisesti tätä pienempi, koska työttömäksi tulevat henkilöt ehtivät työllistyä uudelleen ennen kuin laskuriin ehtii kertyä kovin paljoa päiviä, ja pidemmässä taantumassa sitten vaikutus voi olla voimakkaampi, kun työttömyys pitkittyy ja laskuripäivien määrä kasvaa.

Myös kuntien rahoitusvastuun siirtoa koskevassa HE:ssä (207/2022 vp) asiaa on käsitelty. Kuviossa alla on karkeasti havainnollistettu, miten kuntien rahoitusosuus olisi kehittynyt historiallisesti, mikäli suhteelliset osuudet etuuksien rahoituksesta olisivat vastanneet vuoden 2019 tasoa[1].

Kuvio: Kuntien laskennallinen rahoitusvastuun kehitys historiallisessa tarkastelussa. Lähde: Kela, VM:n laskelma.

[1] Vuoden 2019 tiedoilla arvioituna kunnat rahoittaisivat ansiopäivärahan perusosan suuruisen osan kokonaismenosta 12 prosenttia, peruspäivärahan kokonaismenosta 10 prosenttia ja työmarkkinatuen kokonaismenosta 37 prosenttia. Suhteellisissa osuuksissa tapahtuu vähäisiä muutoksia yli ajan, minkä vuoksi laskentatapaa voi pitää ainoastaan suuntaa antavana.

Julkisen talouden suunnitelmassa on rahoitusvastuun siirtona kunnille huomioitu poikkileikkaustilanteen mukaisena arviona rahoitusvastuusta vuositasolla 440 milj. euroa. Siirrettävä rahoitus arvioidaan uudestaan vuosia 2025-2028 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan sekä tarkennetaan vielä vuotta 2025 koskevan talousarvion valmistelun yhteydessä.

Neuvotteleva virkamies Susanna Grimm-Vikman